

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Сумська філія
Кафедра соціально-економічних дисциплін**

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
з навчальної дисципліни «Біржова діяльність»
вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
081 Право (право)**

Суми 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 29.08.2023 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри соціально-економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 2

Розробник:

Доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії ХНУВС,
кандидат економічних наук Петровська С.А.

Рецензенти:

1. Доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії ХНУВС,
кандидат наук з державного управління, доцент Дементов В.О.
2. Доцент кафедри маркетингу ННІ бізнесу, економіки та менеджменту
Сумського державного університету, доктор економічних наук, професор
Пімоненко Т.В.

**1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
3 семестр							
Тема №1. Історія розвитку біржової діяльності та сучасний стан біржового ринку	9	2		2		5	
Тема №2. Регулювання біржової діяльності	9	2		2		5	
Тема №3. Біржові угоди	9	2		2		5	
Тема №4. Організація і технологія біржової діяльності	9	2		2		5	
Тема №5. Учасники біржових операцій	9	2		2		5	
Тема №6. Брокерська діяльність у біржовій торгівлі	9	2		2		5	
Тема №7. Економіко-правові основи діяльності товарної біржі	9	2		2		5	
Тема №8. Економіко-правові основи діяльності фондової біржі	9	2		2		5	
Тема №9. Економіко-правові основи діяльності валютної біржі	9	2		2		5	
Тема №10. Економіко-правові основи діяльності ф'ючерсної біржі	9	2		2		5	
Всього за семестр № 3:	90	20		20		50	Залік

**1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
3 семестр							
Тема №1. Історія розвитку біржової діяльності та сучасний стан біржового ринку	9	2		-		7	
Тема №2. Регулювання біржової діяльності	9	2		-		7	
Тема №3. Біржові угоди	9	-		-		9	
Тема №4. Організація і технологія біржової діяльності	9	-		-		9	
Тема №5. Учасники біржових операцій	9	-		-		9	
Тема №6. Брокерська діяльність у біржовій торгівлі	9	-		-		9	
Тема №7. Економіко-правові основи діяльності товарної біржі	9	-		2		7	
Тема №8. Економіко-правові основи діяльності фондової біржі	9	-		2		7	
Тема №9. Економіко-правові основи діяльності валютної біржі	9	-		-		9	
Тема №10. Економіко-правові основи діяльності ф'ючерсної біржі	9	-		-		9	
Всього за семестр № 3:	90	4		4		82	Залік

2. Методичні вказівки до практичних занять

Тема №1: Історія розвитку біржової діяльності та сучасний стан біржового ринку

Практичне заняття 1 (д.ф.н.) Історія розвитку біржової діяльності та сучасний стан біржового ринку

Навчальна мета заняття: ознайомитися з історією розвитку біржової діяльності та дослідити сучасний стан біржового ринку.

Час проведення - 2 год. Місце проведення – навчальна аудиторія.

Навчальні питання

1. Сутність біржі, її роль та місце в економіці.
2. Класифікація бірж та їх функції.
3. Етапи розвитку біржової торгівлі за кордоном та сучасний стан світового біржового ринку.
4. Становлення та розвиток біржового ринку в Україні.

Виконати завдання

Завдання 1

Виділіть та охарактеризуйте основні етапи розвитку світової біржової торгівлі. Відповідь подайте у вигляді таблиці:

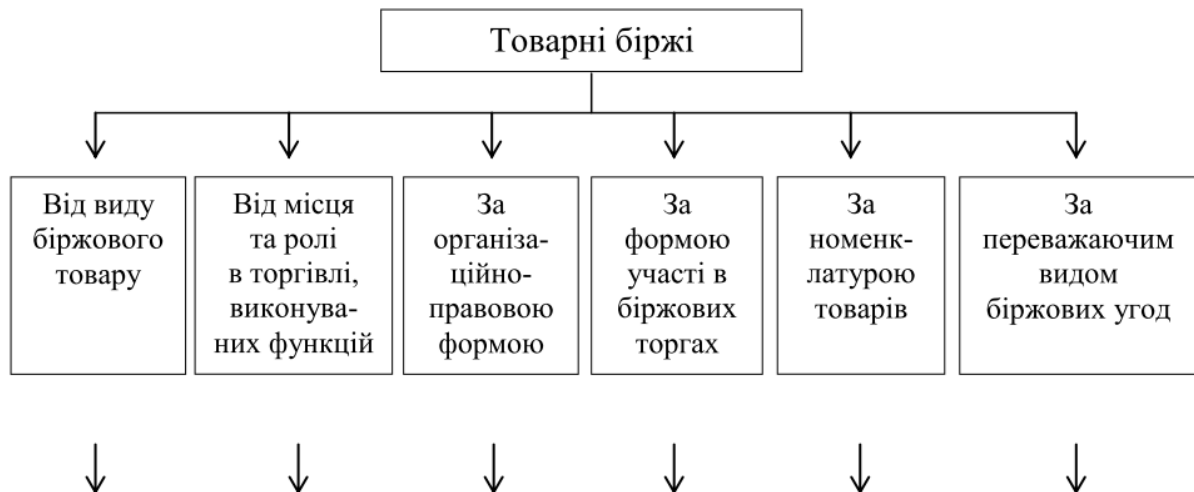
Номер етапу	Часові межі	Характеристика етапу

Завдання 2

Дайте визначення поняття «товарна біржа», охарактеризуйте це поняття в різних аспектах (організаційному, економічному, юридичному). Наведіть основні функції бірж.

Завдання 3

Наведіть класифікацію бірж за різними критеріями, охарактеризуйте кожен вид біржі. Відповідь оформіть у вигляді схеми:

Література:

1. Про товарні біржі : Закон України від 10.12.1991 року № 1956-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.
2. Дикань В.Л. Біржова діяльність: підручник / В.Л. Дикань, І.Л. Назаренко, Ю.А. Плугіна. Харків : УкрДУЗТ, 2017. 283 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/2404>.
3. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за заг. ред. О.В. Димченко; [О.В. Димченко, О.Д. Панова, В.В. Коненко та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2022. 432 с.
4. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за ред. д.е.н, проф. І.М. Сотник, д.е.н., проф. Л.М. Таранюка. Суми : Університетська книга, 2018. 572 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80114/1/Sotnik_torgivlja.pdf.
5. Основи біржової діяльності: навчальний посібник / М.О. Солодкий, Н.П. Резнік, В.О. Яворська: [за ред. М.О. Солодкого]. К.: ЦП Компрінт, 2017. 450 с
6. Біржовий товарний ринок : навчальний посібник / М.О. Солодкий, В.О. Яворська. 2-е видання. К. : ЦП «Компрінт», 2017. 482 с. URL: <https://dglip.nubip.edu.ua/handle/123456789/4348>.
7. Пепа Т.В., Пішеніна Т.І., Лавринович В.В. Біржова діяльність : навч. посібник. К.: Ліра-К, 2016. 540 с.
8. Солодкий М.О., Яворська В.О. Міжнародні біржові ринки : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М.О. Солодкого. Київ: Компрінт, 2019. 520 с.
9. Коломієць Н.О. Роль біржової діяльності в боротьбі з корупцією у фінансовій сфері. *Актуальні питання забезпечення фінансової безпеки держави в умовах глобалізації*: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 лют. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 68-70. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11922>.
10. Шевченко А.А., Кормільцева В.В. Хеджування біржової діяльності. *Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах*: тези доп. І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 28-29 травня 2020 р. Дніпро, 2020. Т. 2. С. 551-552.

Необхідне обладнання – ноутбук, мультимедійний проектор, екран.

Хід проведення заняття

І. Розпочати заняття необхідно з постановки проблемних питань з теми та визначення мотиваційних основ вивчення матеріалу теми. Звертається увага студентів на окремі питання, які необхідно розкрити під час виступів та обговорення під час заняття.

II. Основна частина заняття присвячена обговоренню та аналізу питань теми.

Відповідаючи на перше питання, студенти повинні дослідити сутність біржі. Необхідно звернути увагу на роль та місце бірж в економіці.

Під час розгляду другого питання студенти повинні розглянути класифікацію бірж та їх функції.

При розкритті третього питання необхідно обговорити етапи розвитку біржової торгівлі за кордоном. Також студенти повинні проаналізувати сучасний стан світового біржового ринку.

Відповідаючи на четверте питання, студенти повинні дослідити становлення та розвиток біржового ринку в Україні. Необхідно звернути увагу на основні етапи розвитку біржової торгівлі в Україні.

Після розгляду теоретичних питань та їх обговорення, перевіряється виконання самостійної роботи, проводиться контроль знань.

III. У заключній частині заняття аналізується та узагальнюється вивчений матеріал, підбиваються підсумки щодо рівня засвоєння матеріалу теми, викладач оголошує інформацію про отримані на занятті оцінки, а також пояснює завдання на наступну тему практичного заняття.

Завдання, що виносяться на самостійну роботу студента

1. Підготувати відповіді на питання:

1. Яка роль бірж у ринковій економіці?

2. Охарактеризуйте основні етапи та тенденції розвитку української біржової торгівлі.

2. Підготувати реферат (пишеться студентом у кількості 1 на семестр).

Теми рефератів

1. Історія розвитку біржової торгівлі.
2. Становлення та розвиток сучасних провідних бірж світу.
3. Основні етапи розвитку біржової торгівлі в Україні.
4. Розвиток біржової торгівлі на Сумщині.
5. Розвиток біржової діяльності на світових товарних та фінансових ринках.
6. Сучасні тенденції розвитку світового валютного ринку.
7. Сучасний стан і перспективи біржової торгівлі нафтою.
8. Розвиток і сучасний стан світового біржового ринку зерна.
9. Становлення ринку цінних паперів в Україні.
10. Основні напрями розвитку фондового ринку в Україні.
11. Перспективи розвитку ф'ючерсного ринку в Україні.
12. Концепція розвитку біржового аграрного ринку в Україні.
13. Сучасний стан світового біржового ринку.

Тема №2: Регулювання біржової діяльності

Практичне заняття 2 (д.ф.н.) Регулювання біржової діяльності

Навчальна мета заняття: обговорити поняття та необхідність регулювання біржової діяльності, дослідити регулювання біржової діяльності в Україні та особливості біржового регулювання в зарубіжних країнах.

Час проведення - 2 год. Місце проведення – навчальна аудиторія.

Навчальні питання

1. Поняття та необхідність регулювання біржової діяльності.
2. Регулювання біржової діяльності в Україні.
3. Особливості біржового регулювання в зарубіжних країнах.

Виконати завдання

Завдання 1

Дайте визначення таких понять:

- 1) зовнішнє регулювання біржової діяльності;
- 2) внутрішнє регулювання біржової діяльності;
- 3) державне регулювання;
- 4) саморегулювання.

Завдання 2

Визначте основні характеристики державного регулювання біржової діяльності та саморегулювання. Інформацію оформіть у вигляді таблиці:

Державне регулювання	Саморегулювання

Завдання 3

На основі Закону України «Про товарні біржі» визначте правові умови створення, реєстрації та діяльності товарних бірж на території України. Визначте права та обов'язки товарних бірж.

Завдання 4

Визначте основні внутрішньобіржові нормативні акти та їх структуру. Дані оформіть у вигляді таблиці:

Нормативний акт	Структура

Завдання 5

Визначте особливості біржового регулювання в інших країнах, зазначте спільні та відмінні риси.

Література:

1. Про товарні біржі : Закон України від 10.12.1991 року № 1956-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.
2. Дикань В.Л. Біржова діяльність: підручник / В.Л. Дикань, І.Л. Назаренко, Ю.А. Пługіна. Харків : УкрДУЗТ, 2017. 283 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/2404>.
3. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за заг. ред. О.В. Димченко; [О.В. Димченко, О.Д. Панова, В.В. Коненко та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2022. 432 с.
4. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за ред. д.е.н, проф. І.М. Сотник, д.е.н., проф. Л.М. Таранюка. Суми : Університетська книга, 2018. 572 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80114/1/Sotnik_torgivlja.pdf.
5. Основи біржової діяльності: навчальний посібник / М.О. Солодкий, Н.П. Резнік, В.О. Яворська: [за ред. М.О. Солодкого]. К.: ЦП Компрінт, 2017. 450 с
6. Біржовий товарний ринок : навчальний посібник / М.О. Солодкий, В.О. Яворська. 2-е видання. К. : ЦП «Компрінт», 2017. 482 с. URL: <https://dglb.nubip.edu.ua/handle/123456789/4348>.
7. Пепа Т.В., Пішеніна Т.І., Лавринович В.В. Біржова діяльність : навч. посібник. К.: Ліра-К, 2016. 540 с.
8. Солодкий М.О., Яворська В.О. Міжнародні біржові ринки : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М.О. Солодкого. Київ: Компрінт, 2019. 520 с.
9. Коломієць Н.О. Роль біржової діяльності в боротьбі з корупцією у фінансовій сфері. *Актуальні питання забезпечення фінансової безпеки держави в умовах глобалізації*: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 лют. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 68-70. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11922>.
10. Шевченко А.А., Кормільцева В.В. Хеджування біржової діяльності. *Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах*: тези доп. І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 28-29 травня 2020 р. Дніпро, 2020. Т. 2. С. 551-552.

Необхідне обладнання – ноутбук, мультимедійний проектор, екран.

Хід проведення заняття

І. Розпочати заняття необхідно з постановки проблемних питань по темі та визначення мотиваційних основ вивчення матеріалу теми. Звертається увага студентів на окремі питання, які необхідно розкрити під час виступів та обговорення під час заняття.

II. Основна частина заняття присвячена обговоренню та аналізу питань теми.

Під час розгляду першого питання студенти повинні дослідити сутність поняття, а також обґрунтувати необхідність регулювання біржової діяльності.

При розкритті другого питання необхідно проаналізувати регулювання біржової діяльності в Україні.

Відповідаючи на третє питання студенти повинні розглянути особливості біржового регулювання в зарубіжних країнах.

Після розгляду теоретичних питань та їх обговорення, перевіряється виконання самостійної роботи, проводиться контроль знань.

III. У заключній частині заняття аналізується та узагальнюється вивчений матеріал, підбиваються підсумки щодо рівня засвоєння матеріалу теми, викладач оголошує інформацію про отримані на занятті оцінки, а також пояснює завдання на наступну тему практичного заняття.

Завдання, що виносяться на самостійну роботу студента

1. Підготувати відповіді на питання:

1. Охарактеризуйте зв'язок біржового механізму з державним регулюванням.

2. Провести порівняльну характеристику бірж України за організаційно-правовими формами.

2. Підготувати реферат (пишеться студентом у кількості 1 на семестр).

Теми рефератів

1. Державне регулювання біржового аграрного ринку.
2. Формування інфраструктури біржового аграрного ринку.
3. Законодавчо-правове регулювання біржової діяльності.

Тема №3: Біржові угоди

Практичне заняття 3 (д.ф.н.) Біржові угоди

Навчальна мета заняття: ознайомитися з характеристиками біржового товару, дослідити ознаки, сутність, зміст, класифікацію біржової угоди, розглянути угоди з реальним товаром, ф'ючерсні та опціонні угоди.

Час проведення - 2 год. Місце проведення – навчальна аудиторія.

Навчальні питання

1. Характеристика біржового товару.
2. Біржова угода: ознаки, сутність, зміст, класифікація.
3. Угоди з реальним товаром.
4. Ф'ючерсні угоди.
5. Опціонні угоди.

Виконати завдання

Завдання 1.

Дайте визначення «біржовому товару» та перерахуйте його характерні риси.

Завдання 2.

Перерахуйте основні класи біржових товарів. Дайте їм коротку характеристику. Відповідь подайте у вигляді таблиці.

Основні класи біржових товарів

Назва класу	Характерні риси товарів

Завдання 3.

Дайте визначення поняття «біржова угода». За якими ознаками і як класифікуються біржові угоди? На які види поділяються біржові угоди? Дайте їм детальну характеристику (сутність, на які види поділяються) у вигляді схеми.

Завдання 4.

Письмово охарактеризуйте форвардні та ф'ючерсні контракти, зробіть порівняльну характеристику, визначте відмінності.

Література:

1. Про товарні біржі : Закон України від 10.12.1991 року № 1956-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.
2. Дикань В.Л. Біржова діяльність: підручник / В.Л. Дикань, І.Л. Назаренко, Ю.А. Плугіна. Харків : УкрДУЗТ, 2017. 283 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/2404>.
3. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за заг. ред. О.В. Димченко; [О.В. Димченко, О.Д. Панова, В.В. Коненко та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2022. 432 с.
4. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за ред. д.е.н., проф. І.М. Сотник, д.е.н., проф. Л.М. Таранюка. Суми : Університетська книга, 2018. 572 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80114/1/Sotnik_torgivlja.pdf.
5. Основи біржової діяльності: навчальний посібник / М.О. Солодкий, Н.П. Резнік, В.О. Яворська: [за ред. М.О. Солодкого]. К.: ЦП Компрінт, 2017. 450 с
6. Біржовий товарний ринок : навчальний посібник / М.О. Солодкий, В.О. Яворська. 2-е видання. К. : ЦП «Компрінт», 2017. 482 с. URL: <https://dglip.nubip.edu.ua/handle/123456789/4348>.
7. Пепа Т.В., Пішеніна Т.І., Лавринович В.В. Біржова діяльність : навч. посібник. К.: Ліра-К, 2016. 540 с.

8. Солодкий М.О., Яворська В.О. Міжнародні біржові ринки : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М.О. Солодкого. Київ: Компринт, 2019. 520 с.
9. Коломієць Н.О. Роль біржової діяльності в боротьбі з корупцією у фінансовій сфері. *Актуальні питання забезпечення фінансової безпеки держави в умовах глобалізації*: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 лют. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 68-70. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11922>.
10. Шевченко А.А., Кормільцева В.В. Хеджування біржової діяльності. *Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах*: тези доп. І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 28-29 травня 2020 р. Дніпро, 2020. Т. 2. С. 551-552.

Необхідне обладнання – ноутбук, мультимедійний проектор, екран.

Хід проведення заняття

І. Розпочати заняття необхідно з постановки проблемних питань з теми та визначення мотиваційних основ вивчення матеріалу теми. Звертається увага студентів на окремі питання, які необхідно розкрити під час виступів та обговорення під час заняття.

ІІ. Основна частина заняття присвячена обговоренню та аналізу питань теми.

При розкритті першого питання студенти повинні розглянути характеристику біржового товару. Необхідно звернути увагу на основні класи біржових товарів.

Під час розгляду другого питання необхідно проаналізувати ознаки, сутність, зміст, класифікацію біржової угоди.

При висвітленні третього питання необхідно розглянути угоди з реальним товаром, а саме їх класифікацію за різними ознаками.

У четвертому питанні необхідно висвітлити ф'ючерсні угоди, зокрема переваги ф'ючерсних контрактів над угодами з реальним товаром.

Відповідаючи на п'яте питання, студенти повинні охарактеризувати опціонні угоди. Необхідно, щоб студенти назвали основні характеристики опціонних контрактів.

Після розгляду теоретичних питань та їх обговорення, перевіряється виконання самостійної роботи, проводиться контроль знань.

ІІІ. У заключній частині заняття аналізується та узагальнюється вивчений матеріал, підбиваються підсумки щодо рівня засвоєння матеріалу теми, викладач оголошує інформацію про отримані на занятті оцінки, а також пояснює завдання на наступну тему практичного заняття.

Завдання, що виносяться на самостійну роботу студента

1. Підготувати відповіді на питання:

1. Характеристика біржової угоди з економічного, організаційного, юридичного та етичного поглядів.
2. Біржові угоди з реальним товаром, їх особливості, класифікація, характеристика.

2. Підготувати реферат (пишеться студентом у кількості 1 на семестр).

Теми рефератів

1. Аналіз обсягу і структури укладених угод за видами товарів на біржах України.
2. Характеристика угод на товарній і фондових біржах.
3. Торгівля опціонними контрактами на біржовому ринку.

Тема №4: Організація і технологія біржової діяльності

Практичне заняття 4 (д.ф.н.) Організація і технологія біржової діяльності

Навчальна мета заняття: ознайомитися з організаційною структурою управління біржею, дослідити організацію біржових торгів, розглянути порядок виставлення товарів на торги та їх зняття, проаналізувати технологію проведення біржового торгу.

Час проведення - 2 год. Місце проведення – навчальна аудиторія.

Навчальні питання

1. Організаційна структура управління біржею.
2. Організація біржових торгів.
3. Порядок виставлення товарів на торги та їх зняття.
4. Технологія проведення біржового торгу.

Виконати завдання

Завдання 1.

Визначте основні форми біржового аукціону. Дані занесіть до таблиці:

Форма аукціону	Характеристика

Завдання 2.

Користуючись Правилами ТОВ "Українська універсальна біржа", проаналізуйте порядок організації та проведення біржових торгів. Основну інформацію занотуйте.

Література:

1. Про товарні біржі : Закон України від 10.12.1991 року № 1956-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.
2. Дикань В.Л. Біржова діяльність: підручник / В.Л. Дикань, І.Л. Назаренко, Ю.А. Плугіна. Харків : УкрДУЗТ, 2017. 283 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/2404>.
3. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за заг. ред. О.В. Димченко; [О.В. Димченко, О.Д. Панова, В.В. Коненко та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2022. 432 с.
4. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за ред. д.е.н, проф. І.М. Сотник, д.е.н., проф. Л.М. Таранюка. Суми : Університетська книга, 2018. 572 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80114/1/Sotnik_torgivlja.pdf.
5. Основи біржової діяльності: навчальний посібник / М.О. Солодкий, Н.П. Резнік, В.О. Яворська: [за ред. М.О. Солодкого]. К.: ЦП Компрінт, 2017. 450 с
6. Біржовий товарний ринок : навчальний посібник / М.О. Солодкий, В.О. Яворська. 2-е видання. К. : ЦП «Компрінт», 2017. 482 с. URL: <https://dglip.nubip.edu.ua/handle/123456789/4348>.
7. Пепа Т.В., Пішеніна Т.І., Лавринович В.В. Біржова діяльність : навч. посібник. К.: Ліра-К, 2016. 540 с.
8. Солодкий М.О., Яворська В.О. Міжнародні біржові ринки : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М.О. Солодкого. Київ: Компрінт, 2019. 520 с.
9. Коломієць Н.О. Роль біржової діяльності в боротьбі з корупцією у фінансовій сфері. *Актуальні питання забезпечення фінансової безпеки держави в умовах глобалізації*: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 лют. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 68-70. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11922>.
10. Шевченко А.А., Кормільцева В.В. Хеджування біржової діяльності. *Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах*: тези доп. І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 28-29 травня 2020 р. Дніпро, 2020. Т. 2. С. 551-552.

Необхідне обладнання – ноутбук, мультимедійний проектор, екран.

Хід проведення заняття

І. Розпочати заняття необхідно з постановки проблемних питань по темі та визначення мотиваційних основ вивчення матеріалу теми. Звертається увага студентів на окремі питання, які необхідно розкрити під час виступів та обговорення під час заняття.

II. Основна частина заняття присвячена обговоренню та аналізу питань теми.

Під час розгляду першого питання студенти повинні охарактеризувати організаційну структуру управління біржею, вказати питання виключної компетенції загальних зборів членів біржі.

При розкритті другого питання необхідно розглянути організацію біржових торгів, проаналізувати особливості різних типів аукціонів.

Відповідаючи на третє питання студенти повинні охарактеризувати порядок виставлення товарів на торги та їх зняття. Необхідно, щоб студенти назвали дії брокера у випадку виявлення помилки в інформаційному листку.

Вивчаючи четверте питання, студенти повинні дослідити технологію проведення біржового торгу. Також необхідно розглянути процес проведення і завершення торгів у біржовому колі.

Після розгляду теоретичних питань та їх обговорення, перевіряється виконання самостійної роботи, проводиться контроль знань.

III. У заключній частині заняття аналізується та узагальнюється вивчений матеріал, підбиваються підсумки щодо рівня засвоєння матеріалу теми, викладач оголошує інформацію про отримані на занятті оцінки, а також пояснює завдання на наступну тему практичного заняття.

Завдання, що виносяться на самостійну роботу студента

1. Підготувати відповіді на питання:
 1. Охарактеризувати структуру підрозділів біржі та їх функції.
 2. Охарактеризувати порядок проведення біржових торгів.
2. Підготувати реферат (пишеться студентом у кількості 1 на семестр).

Теми рефератів

1. Сучасні тенденції удосконалення управління товарною біржею.
2. Принципи діяльності та організаційна структура бірж.
3. Процедура проведення біржових торгів.

Тема №5: Учасники біржових операцій

Практичне заняття 5 (д.ф.н.) Учасники біржових операцій

Навчальна мета заняття: ознайомитися із засновниками та членами біржі, проаналізувати їх права й обов'язки, розглянути учасників біржових сесій та біржових посередників, дослідити сутність і види брокерської діяльності.

Час проведення - 2 год. Місце проведення – навчальна аудиторія.

Навчальні питання

1. Засновники та члени біржі. Їх права й обов'язки.
2. Учасники біржових сесій.
3. Біржові посередники. Сутність і види брокерської діяльності.

Виконати завдання

Завдання 1.

Охарактеризуйте договір на брокерське обслуговування та угоду-доручення. Зробіть їх порівняльну характеристику. Відповідь оформіть у вигляді таблиці.

Договір на брокерське обслуговування	Угода-доручення
<u>1. Характеристика договорів</u>	
<u>2. Порівняльна характеристика договорів</u>	
Спільне	
Відмінне	

Література:

1. Про товарні біржі : Закон України від 10.12.1991 року № 1956-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.
2. Дикань В.Л. Біржова діяльність: підручник / В.Л. Дикань, І.Л. Назаренко, Ю.А. Плугіна. Харків : УкрДУЗТ, 2017. 283 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/2404>.
3. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за заг. ред. О.В. Димченко; [О.В. Димченко, О.Д. Панова, В.В. Коненко та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2022. 432 с.
4. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за ред. д.е.н, проф. І.М. Сотник, д.е.н., проф. Л.М. Таранюка. Суми : Університетська книга, 2018. 572 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80114/1/Sotnik_torgivlja.pdf.
5. Основи біржової діяльності: навчальний посібник / М.О. Солодкий, Н.П. Резнік, В.О. Яворська: [за ред. М.О. Солодкого]. К.: ЦП Компрінт, 2017. 450 с
6. Біржовий товарний ринок : навчальний посібник / М.О. Солодкий, В.О. Яворська. 2-е видання. К. : ЦП «Компрінт», 2017. 482 с. URL: <https://dglb.nubip.edu.ua/handle/123456789/4348>.
7. Пепа Т.В., Пішеніна Т.І., Лавринович В.В. Біржова діяльність : навч. посібник. К.: Ліра-К, 2016. 540 с.
8. Солодкий М.О., Яворська В.О. Міжнародні біржові ринки : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М.О. Солодкого. Київ: Компрінт, 2019. 520 с.
9. Коломієць Н.О. Роль біржової діяльності в боротьбі з корупцією у фінансовій сфері. *Актуальні питання забезпечення фінансової безпеки держави в умовах глобалізації*: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м.

Харків, 17 лют. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 68-70. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11922>.

10. Шевченко А.А., Кормільцева В.В. Хеджування біржової діяльності. *Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах*: тези доп. І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 28-29 травня 2020 р. Дніпро, 2020. Т. 2. С. 551-552.

Необхідне обладнання – ноутбук, мультимедійний проектор, екран.

Хід проведення заняття

І. Розпочати заняття необхідно з постановки проблемних питань по темі та визначення мотиваційних основ вивчення матеріалу теми. Звертається увага студентів на окремі питання, які необхідно розкрити під час виступів та обговорення під час заняття.

ІІ. Основна частина заняття присвячена обговоренню та аналізу питань теми.

Під час розгляду першого питання студенти повинні охарактеризувати засновників і членів біржі, а також проаналізувати їх права й обов'язки.

При розкритті другого питання необхідно зазначити учасників біржових сесій, а також дослідити особливості членства на фондових та валютних біржах.

Відповідаючи на третє питання, студенти повинні розглянути біржових посередників, а також сутність і види брокерської діяльності.

Після розгляду теоретичних питань та їх обговорення, перевіряється виконання самостійної роботи, проводиться контроль знань.

ІІІ. У заключній частині заняття аналізується та узагальнюється вивчений матеріал, підбиваються підсумки щодо рівня засвоєння матеріалу теми, викладач оголошує інформацію про отримані на занятті оцінки, а також пояснює завдання на наступну тему практичного заняття.

Завдання, що виносяться на самостійну роботу студента

1. Підготувати відповіді на питання:

1. Охарактеризувати права, обов'язки та відповідальність біржового маклера.

2. Учасники та відвідувачі торгів.

2. Підготувати реферат (пишеться студентом у кількості 1 на семестр).

Теми рефератів

1. Розвиток брокерської індустрії як чинник становлення ефективного біржового ринку в Україні.

2. Законодавчо-правові основи функціонування брокерських контор.

3. Роль держави у діяльності брокерських структур.

Тема № 6: Брокерська діяльність у біржовій торгівлі

Практичне заняття 6 (д.ф.н.) Брокерська діяльність у біржовій торгівлі

Навчальна мета заняття: ознайомитися з брокерською фірмою, її роллю і місцем в біржовій діяльності, розглянути види брокерських угод, а також винагороду за брокерську діяльність та ефективність її здійснення.

Час проведення - 2 год. Місце проведення – навчальна аудиторія.

Навчальні питання

1. Брокерська фірма, її роль і місце в біржовій діяльності.
2. Види брокерських угод.
3. Винагорода за брокерську діяльність та ефективність її здійснення.

Виконати завдання

Завдання 1.

Дайте визначення поняття «брокерська фірма». Перерахуйте основні завдання та функції, які вона виконує.

Завдання 2.

Що таке брокерська винагорода? У яких формах вона існує? Від чого вона залежить?

Завдання 2.

Перерахуйте та опишіть показники, за якими визначається ефективність брокерської діяльності. Відповідь оформіть у вигляді таблиці:

Назва показника	Сутність показника

Література:

1. Про товарні біржі : Закон України від 10.12.1991 року № 1956-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.
2. Дикань В.Л. Біржова діяльність: підручник / В.Л. Дикань, І.Л. Назаренко, Ю.А. Плугіна. Харків : УкрДУЗТ, 2017. 283 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/2404>.
3. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за заг. ред. О.В. Димченко; [О.В. Димченко, О.Д. Панова, В.В. Коненко та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2022. 432 с.
4. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за ред. д.е.н, проф. І.М. Сотник, д.е.н., проф. Л.М. Таранюка. Суми : Університетська книга, 2018. 572 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80114/1/Sotnik_torgivlja.pdf.

5. Основи біржової діяльності: навчальний посібник / М.О. Солодкий, Н.П. Резнік, В.О. Яворська: [за ред. М.О. Солодкого]. К.: ЦП Компрінт, 2017. 450 с
6. Біржовий товарний ринок : навчальний посібник / М.О. Солодкий, В.О. Яворська. 2-е видання. К. : ЦП «Компрінт», 2017. 482 с. URL: <https://dglb.nubip.edu.ua/handle/123456789/4348>.
7. Пепа Т.В., Пішеніна Т.І., Лавринович В.В. Біржова діяльність : навч. посібник. К.: Ліра-К, 2016. 540 с.
8. Солодкий М.О., Яворська В.О. Міжнародні біржові ринки : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М.О. Солодкого. Київ: Компрінт, 2019. 520 с.
9. Коломієць Н.О. Роль біржової діяльності в боротьбі з корупцією у фінансовій сфері. *Актуальні питання забезпечення фінансової безпеки держави в умовах глобалізації*: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 лют. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 68-70. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11922>.
10. Шевченко А.А., Кормільцева В.В. Хеджування біржової діяльності. *Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах*: тези доп. І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 28-29 травня 2020 р. Дніпро, 2020. Т. 2. С. 551-552.

Необхідне обладнання – ноутбук, мультимедійний проектор, екран.

Хід проведення заняття

I. Розпочати заняття необхідно з постановки проблемних питань по темі та визначення мотиваційних основ вивчення матеріалу теми. Звертається увага студентів на окремі питання, які необхідно розкрити під час виступів та обговорення під час заняття.

II. Основна частина заняття присвячена обговоренню та аналізу питань теми.

Під час розгляду першого питання студенти повинні розкрити суть брокерської фірми. Необхідно звернути увагу на роль і місце брокерської фірми в біржовій діяльності.

При розкритті другого питання необхідно визначити види брокерських угод. Розглядаються також види доручень брокеру.

Відповідаючи на третє питання, студенти повинні розглянути винагороду за брокерську діяльність та ефективність її здійснення. Необхідно визначити систему розрахункових показників, через яку визначається ефективність брокерської діяльності.

Після розгляду теоретичних питань та їх обговорення, перевіряється виконання самостійної роботи, проводиться контроль знань.

III. У заключній частині заняття аналізується та узагальнюється вивчений матеріал, підбиваються підсумки щодо рівня засвоєння матеріалу теми, викладач оголошує інформацію про отримані на занятті оцінки, а також пояснює завдання на наступну тему практичного заняття.

Завдання, що виносяться на самостійну роботу студента

1. Підготувати відповіді на питання:
 1. Охарактеризувати угоди на брокерське обслуговування.
 2. Пояснити регулювання взаємовідносин брокерів з клієнтами.
2. Підготувати реферат (пишеться студентом у кількості 1 на семестр).

Теми рефератів

1. Розвиток брокерської індустрії як чинник становлення ефективного біржового ринку в Україні.
2. Законодавчо-правові основи функціонування брокерських контор.
3. Роль держави у діяльності брокерських структур.

Тема №7: Економіко-правові основи діяльності товарної біржі

Практичне заняття 7 (д.ф.н.), практичне заняття 1 (з.ф.н.) Економіко-правові основи діяльності товарної біржі

Навчальна мета заняття: ознайомитися з організаційно-правовими засадами діяльності товарної біржі та розглянути структуру управління біржею і її органи.

Час проведення - 2 год. Місце проведення – навчальна аудиторія.

Навчальні питання

1. Організаційно-правові засади діяльності товарної біржі.
2. Структура управління біржею та її органи.

Виконати завдання

Завдання 1.

Зазначити права та зобов'язання товарних бірж, визначені чинним законодавством.

Завдання 2.

Зазначити що таке правила товарної біржі та які аспекти функціонування товарної біржі у них визначаються.

Завдання 3.

Розкрити вимоги до електронної торгової системи, визначені ст. 8 Закону України «Про товарні біржі».

Література:

1. Про товарні біржі : Закон України від 10.12.1991 року № 1956-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.
2. Дикань В.Л. Біржова діяльність: підручник / В.Л. Дикань, І.Л. Назаренко, Ю.А. Плугіна. Харків : УкрДУЗТ, 2017. 283 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/2404>.

3. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за заг. ред. О.В. Димченко; [О.В. Димченко, О.Д. Панова, В.В. Коненко та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2022. 432 с.
4. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за ред. д.е.н, проф. І.М. Сотник, д.е.н., проф. Л.М. Таранюка. Суми : Університетська книга, 2018. 572 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80114/1/Sotnik_torgivlja.pdf.
5. Основи біржової діяльності: навчальний посібник / М.О. Солодкий, Н.П. Резнік, В.О. Яворська: [за ред. М.О. Солодкого]. К.: ЦП Компрінт, 2017. 450 с
6. Біржовий товарний ринок : навчальний посібник / М.О. Солодкий, В.О. Яворська. 2-е видання. К. : ЦП «Компрінт», 2017. 482 с. URL: <https://dglb.nubip.edu.ua/handle/123456789/4348>.
7. Пепа Т.В., Пішеніна Т.І., Лавринович В.В. Біржова діяльність : навч. посібник. К.: Ліра-К, 2016. 540 с.
8. Солодкий М.О., Яворська В.О. Міжнародні біржові ринки : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М.О. Солодкого. Київ: Компрінт, 2019. 520 с.
9. Коломієць Н.О. Роль біржової діяльності в боротьбі з корупцією у фінансовій сфері. *Актуальні питання забезпечення фінансової безпеки держави в умовах глобалізації*: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 лют. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 68-70. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11922>.
10. Шевченко А.А., Кормільцева В.В. Хеджування біржової діяльності. *Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах*: тези доп. І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 28-29 травня 2020 р. Дніпро, 2020. Т. 2. С. 551-552.

Необхідне обладнання – ноутбук, мультимедійний проектор, екран.

Хід проведення заняття

І. Розпочати заняття необхідно з постановки проблемних питань по темі та визначення мотиваційних основ вивчення матеріалу теми. Звертається увага студентів на окремі питання, які необхідно розкрити під час виступів та обговорення під час заняття.

ІІ. Основна частина заняття присвячена обговоренню та аналізу питань теми.

Під час розгляду першого питання студенти повинні зазначити організаційно-правові засади діяльності товарної біржі.

При розкритті другого питання необхідно розглянути структуру управління біржею та її органи.

Після розгляду теоретичних питань та їх обговорення, перевіряється виконання самостійної роботи, проводиться контроль знань.

III. У заключній частині заняття аналізується та узагальнюється вивчений матеріал, підбиваються підсумки щодо рівня засвоєння матеріалу теми, викладач оголошує інформацію про отримані на занятті оцінки, а також пояснює завдання на наступну тему практичного заняття.

Завдання, що виносяться на самостійну роботу студента

1. Підготувати відповіді на питання:
 1. Які особливості функціонування мають товарні біржі в Україні?
 2. Якою є господарсько-правова відповідальність товарної біржі?
2. Підготувати реферат (пишеться студентом у кількості 1 на семестр).

Теми рефератів

1. Основні показники діяльності агропромислових бірж в Україні.
2. Основні показники діяльності товарних і товарно-сировинних бірж в Україні.
3. Основні показники діяльності універсальних бірж в Україні.
4. Аналіз структури пропозицій для продажу за видами товарів на біржах України.
5. Аналіз обсягу і структури укладених угод за видами товарів на біржах України.
6. Напрями удосконалення діяльності структурних підрозділів товарної біржі.
7. Сучасні тенденції удосконалення управління товарною біржою.
8. Принципи діяльності та організаційна структура бірж.

Тема №8: Економіко-правові основи діяльності фондової біржі

Практичне заняття 8 (д.ф.н.), практичне заняття 2 (з.ф.н.) Економіко-правові основи діяльності фондової біржі

Навчальна мета заняття: розглянути цінні папери як біржовий товар, ознайомитися з фондовим ринком, дослідити організаційно-правові засади діяльності фондової біржі.

Час проведення - 2 год. Місце проведення – навчальна аудиторія.

Навчальні питання

1. Цінні папери як біржовий товар. Фондовий ринок.
2. Організаційно-правові засади діяльності фондової біржі.

Виконати завдання

Завдання 1.

Наведіть класифікацію цінних паперів за основними ознаками. Інформацію зобразіть у вигляді таблиці:

Ознака	Вид	Характеристика

Завдання 2.

Зазначте та охарактеризуйте суб'єктів ринку цінних паперів.

Завдання 3.

Зазначте та охарактеризуйте типи інвесторів.

Завдання 4.

Дайте визначення поняття «фондова біржа». Перерахуйте основні характерні риси та функції фондової біржі.

Література:

1. Про товарні біржі : Закон України від 10.12.1991 року № 1956-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.
2. Дикань В.Л. Біржова діяльність: підручник / В.Л. Дикань, І.Л. Назаренко, Ю.А. Плугіна. Харків : УкрДУЗТ, 2017. 283 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/2404>.
3. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за заг. ред. О.В. Димченко; [О.В. Димченко, О.Д. Панова, В.В. Коненко та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2022. 432 с.
4. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за ред. д.е.н, проф. І.М. Сотник, д.е.н., проф. Л.М. Таранюка. Суми : Університетська книга, 2018. 572 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80114/1/Sotnik_torgivlja.pdf.
5. Основи біржової діяльності: навчальний посібник / М.О. Солодкий, Н.П. Резнік, В.О. Яворська: [за ред. М.О. Солодкого]. К.: ЦП Компрінт, 2017. 450 с
6. Біржовий товарний ринок : навчальний посібник / М.О. Солодкий, В.О. Яворська. 2-е видання. К. : ЦП «Компрінт», 2017. 482 с. URL: <https://dglb.nubip.edu.ua/handle/123456789/4348>.
7. Пепа Т.В., Пішеніна Т.І., Лавринович В.В. Біржова діяльність : навч. посібник. К.: Ліра-К, 2016. 540 с.
8. Солодкий М.О., Яворська В.О. Міжнародні біржові ринки : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М.О. Солодкого. Київ: Компрінт, 2019. 520 с.
9. Коломієць Н.О. Роль біржової діяльності в боротьбі з корупцією у фінансовій сфері. *Актуальні питання забезпечення фінансової безпеки держави в умовах глобалізації*: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 лют. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 68-70. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11922>.
10. Шевченко А.А., Кормільцева В.В. Хеджування біржової діяльності. *Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах*: тези доп. І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 28-29 травня 2020 р. Дніпро, 2020. Т. 2. С. 551-552.

Необхідне обладнання – ноутбук, мультимедійний проектор, екран.

Хід проведення заняття

I. Розпочати заняття необхідно з постановки проблемних питань по темі та визначення мотиваційних основ вивчення матеріалу теми. Звертається увага студентів на окремі питання, які необхідно розкрити під час виступів та обговорення під час заняття.

II. Основна частина заняття присвячена обговоренню та аналізу питань теми.

Під час розгляду першого питання студенти повинні охарактеризувати цінні папери як біржовий товар. Також необхідно дослідити фондовий ринок.

При розкритті другого питання необхідно розглянути організаційно-правові засади діяльності фондової біржі.

Після розгляду теоретичних питань перевіряється виконання самостійної роботи студентів.

III. У заключній частині заняття аналізується та узагальнюється вивчений матеріал, підбиваються підсумки щодо рівня засвоєння матеріалу теми, викладач оголошує інформацію про отримані на занятті оцінки, а також пояснює завдання на наступну тему практичного заняття.

Завдання, що виносяться на самостійну роботу студента

1. Підготувати відповіді на питання:

1. Охарактеризувати процес утворення фондової біржі та права її членів.

2. Розглянути види цінних паперів та особливості їх обертання на ринку.

2. Підготувати реферат (пишеться студентом у кількості 1 на семестр).

Теми рефератів

1. Діяльність фондової біржі NASDAQ.

2. Основні напрями розвитку фондового ринку в Україні.

3. Індексний аналіз фондових ринків.

4. Похідні цінні папери та ефективність їх функціонування.

5. Характеристика угод на товарній і фондових біржах.

Тема №9: Економіко-правові основи діяльності валютної біржі

Практичне заняття 9 (д.ф.н.) Економіко-правові основи діяльності валютної біржі

Навчальна мета заняття: ознайомитися з поняттям, функціями та суб'єктами валютного ринку, дослідити становлення валютного ринку України, розглянути види і порядок укладання угод на валютній біржі.

Час проведення - 2 год. Місце проведення – навчальна аудиторія.

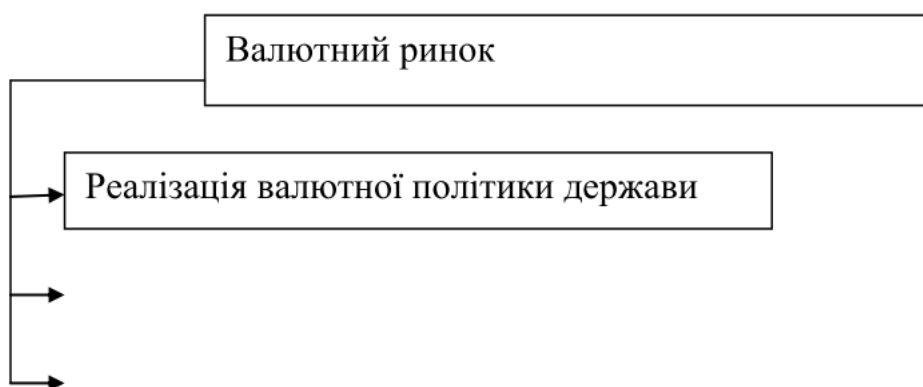
Навчальні питання

1. Поняття, функції та суб'єкти валютного ринку.
2. Становлення валютного ринку України.
3. Види і порядок укладання угод на валютній біржі.

Виконати завдання

Завдання 1.

Наведіть визначення поняття «валютний ринок» та його основні функції. Інформацію зобразіть у вигляді схеми:

Завдання 2.

Охарактеризуйте суб'єктів валютного ринку. Які з них, на вашу думку, є ключовими?

Завдання 3.

Охарактеризуйте основні етапи становлення валютного ринку України. Інформацію оформіть у вигляді таблиці:

Етап	Характеристика

Завдання 4.

Охарактеризуйте Українську міжбанківську валютну біржу. Хто може бути її членом? У чому полягають її основні функції?

Завдання 5.

Охарактеризуйте касові та термінові валютні угоди. Наведіть послідовну характеристику схеми укладання валютних операцій на біржі.

Література:

1. Про товарні біржі : Закон України від 10.12.1991 року № 1956-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.
2. Дикань В.Л. Біржова діяльність: підручник / В.Л. Дикань, І.Л. Назаренко, Ю.А. Плугіна. Харків : УкрДУЗТ, 2017. 283 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/2404>.
3. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за заг. ред. О.В. Димченко; [О.В. Димченко, О.Д. Панова, В.В. Коненко та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2022. 432 с.
4. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за ред. д.е.н, проф. І.М. Сотник, д.е.н., проф. Л.М. Таранюка. Суми : Університетська книга, 2018. 572 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80114/1/Sotnik_torgivlja.pdf.
5. Основи біржової діяльності: навчальний посібник / М.О. Солодкий, Н.П. Резнік, В.О. Яворська: [за ред. М.О. Солодкого]. К.: ЦП Компрінт, 2017. 450 с
6. Біржовий товарний ринок : навчальний посібник / М.О. Солодкий, В.О. Яворська. 2-е видання. К. : ЦП «Компрінт», 2017. 482 с. URL: <https://dglip.nubip.edu.ua/handle/123456789/4348>.
7. Пепа Т.В., Пішеніна Т.І., Лавринович В.В. Біржова діяльність : навч. посібник. К.: Ліра-К, 2016. 540 с.
8. Солодкий М.О., Яворська В.О. Міжнародні біржові ринки : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М.О. Солодкого. Київ: Компрінт, 2019. 520 с.
9. Коломієць Н.О. Роль біржової діяльності в боротьбі з корупцією у фінансовій сфері. *Актуальні питання забезпечення фінансової безпеки держави в умовах глобалізації*: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 лют. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 68-70. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11922>.
10. Шевченко А.А., Кормільцева В.В. Хеджування біржової діяльності. *Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах*: тези доп. І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 28-29 травня 2020 р. Дніпро, 2020. Т. 2. С. 551-552.

Необхідне обладнання – ноутбук, мультимедійний проектор, екран.

Хід проведення заняття

І. Розпочати заняття необхідно з постановки проблемних питань по темі та визначення мотиваційних основ вивчення матеріалу теми. Звертається увага студентів на окремі питання, які необхідно розкрити під час виступів та обговорення під час заняття.

ІІ. Основна частина заняття присвячена обговоренню та аналізу питань теми.

Під час розгляду першого питання студенти повинні розкрити сутність поняття валютного ринку та охарактеризувати його основні функції. Також необхідно розглянути суб'єктів валютного ринку.

При розкритті другого питання необхідно розглянути становлення валютного ринку України.

Відповідаючи на третє питання, студенти повинні розглянути види і порядок укладання угод на валютній біржі.

Після розгляду теоретичних питань перевіряється виконання самостійної роботи.

III. У заключній частині заняття аналізується та узагальнюється вивчений матеріал, підбиваються підсумки щодо рівня засвоєння матеріалу теми, викладач оголошує інформацію про отримані на занятті оцінки, а також пояснює завдання на наступну тему практичного заняття.

Завдання, що виносяться на самостійну роботу студента

1. Підготувати відповіді на питання:

1. Охарактеризувати принципи функціонування валютних бірж.
2. Порухення порядку здійснення валютних операцій.

2. Підготувати реферат (пишеться студентом у кількості 1 на семестр).

Теми рефератів

1. Головні світові центри торгівлі іноземною валютою.
2. Сучасні тенденції розвитку світового валютного ринку.
3. Діяльність Української міжбанківської валютної біржі (УМВБ).

Тема №10: Економіко-правові основи діяльності ф'ючерсної біржі

Практичне заняття 10 (д.ф.н.) Економіко-правові основи діяльності ф'ючерсної біржі

Навчальна мета заняття: ознайомитися з теоретичними основами ф'ючерсної біржі, цілями та змістом ф'ючерсної торгівлі, дослідити механізм біржової ф'ючерсної торгівлі, розглянути опціони з ф'ючерсними контрактами.

Час проведення - 2 год. Місце проведення – навчальна аудиторія.

Навчальні питання

1. Теоретичні основи ф'ючерсної біржі, цілі та зміст ф'ючерсної торгівлі.
2. Механізм біржової ф'ючерсної торгівлі.
3. Опціони з ф'ючерсними контрактами.

Виконати завдання

Завдання 1.

Дайте визначення поняття «хеджування». На які типи поділяють хеджування, в чому їх відмінності? Перерахуйте переваги та недоліки хеджування.

Завдання 2.

Перерахуйте основні етапи процесу купівлі-продажу ф'ючерсних контрактів і охарактеризуйте кожен з них.

Література:

1. Про товарні біржі : Закон України від 10.12.1991 року № 1956-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.
2. Дикань В.Л. Біржова діяльність: підручник / В.Л. Дикань, І.Л. Назаренко, Ю.А. Плугіна. Харків : УкрДУЗТ, 2017. 283 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/2404>.
3. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за заг. ред. О.В. Димченко; [О.В. Димченко, О.Д. Панова, В.В. Коненко та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2022. 432 с.
4. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за ред. д.е.н, проф. І.М. Сотник, д.е.н., проф. Л.М. Таранюка. Суми : Університетська книга, 2018. 572 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80114/1/Sotnik_torgivlja.pdf.
5. Основи біржової діяльності: навчальний посібник / М.О. Солодкий, Н.П. Резнік, В.О. Яворська: [за ред. М.О. Солодкого]. К.: ЦП Компрінт, 2017. 450 с
6. Біржовий товарний ринок : навчальний посібник / М.О. Солодкий, В.О. Яворська. 2-е видання. К. : ЦП «Компрінт», 2017. 482 с. URL: <https://dglb.nubip.edu.ua/handle/123456789/4348>.
7. Пепа Т.В., Пішеніна Т.І., Лавринович В.В. Біржова діяльність : навч. посібник. К.: Ліра-К, 2016. 540 с.
8. Солодкий М.О., Яворська В.О. Міжнародні біржові ринки : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М.О. Солодкого. Київ: Компрінт, 2019. 520 с.
9. Коломієць Н.О. Роль біржової діяльності в боротьбі з корупцією у фінансовій сфері. *Актуальні питання забезпечення фінансової безпеки держави в умовах глобалізації*: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 лют. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 68-70. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11922>.
10. Шевченко А.А., Кормільцева В.В. Хеджування біржової діяльності. *Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах*: тези доп. І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 28-29 травня 2020 р. Дніпро, 2020. Т. 2. С. 551-552.

Необхідне обладнання – ноутбук, мультимедійний проектор, екран.

Хід проведення заняття

І. Розпочати заняття необхідно з постановки проблемних питань по темі та визначення мотиваційних основ вивчення матеріалу теми. Звертається увага

студентів на окремі питання, які необхідно розкрити під час виступів та обговорення під час заняття.

II. Основна частина заняття присвячена обговоренню та аналізу питань теми.

Під час розгляду першого питання студенти повинні зазначити теоретичні основи ф'ючерсної біржі. Необхідно охарактеризувати цілі та зміст ф'ючерсної торгівлі.

При розкритті другого питання необхідно визначити механізм біржової ф'ючерсної торгівлі.

Відповідаючи на третє питання, студенти повинні розкрити сутність опціонів з ф'ючерсними контрактами.

Після розгляду теоретичних питань перевіряється виконання самостійної роботи.

III. У заключній частині заняття аналізується та узагальнюється вивчений матеріал, підбиваються підсумки щодо рівня засвоєння матеріалу теми, викладач оголошує інформацію про отримані на занятті оцінки.

Завдання, що виносяться на самостійну роботу студента

1. Підготувати відповіді на питання:

1. Роль і місце спекулянтів на ф'ючерсному ринку. Спекулянти «ведмеді» та «бики»: їх різниця та задачі.

2. Ф'ючерсні угоди, особливості їх укладання.

2. Підготувати реферат (пишеться студентом у кількості 1 на семестр).

Теми рефератів

1. Перспективи розвитку ф'ючерсного ринку в Україні.
2. Організація біржової торгівлі на ф'ючерсних біржах.
3. Біржові операції на ф'ючерсному ринку.

3. Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті

Нормативна література

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 року № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018 року № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>.
4. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 року № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.
5. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 23.02.2006 року № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.
6. Про товарні біржі : Закон України від 10.12.1991 року № 1956-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.
7. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 року № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
8. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Основна

1. Дикань В.Л. Біржова діяльність: підручник / В.Л. Дикань, І.Л. Назаренко, Ю.А. Плугіна. Харків : УкрДУЗТ, 2017. 283 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/2404>.
2. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за заг. ред. О.В. Димченко; [О.В. Димченко, О.Д. Панова, В.В. Коненко та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2022. 432 с.
3. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за ред. д.е.н, проф. І.М. Сотник, д.е.н., проф. Л.М. Таранюка. Суми : Університетська книга, 2018. 572 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80114/1/Sotnik_torgivlja.pdf.
4. Основи біржової діяльності: навчальний посібник / М.О. Солодкий, Н.П. Резнік, В.О. Яворська: [за ред. М.О. Солодкого]. К.: ЦП Компринт, 2017. 450 с

Додаткова

1. Біржовий товарний ринок : навчальний посібник / М.О. Солодкий, В.О. Яворська. 2-е видання. К. : ЦП «Компринт», 2017. 482 с. URL: <https://dglb.nubip.edu.ua/handle/123456789/4348>.
2. Пепа Т.В., Пішеніна Т.І., Лавринович В.В. Біржова діяльність : навч. посібник. К.: Ліра-К, 2016. 540 с.
3. Солодкий М.О., Яворська В.О. Міжнародні біржові ринки : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М.О. Солодкого. Київ: Компринт, 2019. 520 с.
4. Машлій Г., Сороківська О., Зяйлик М. Стан та тенденції розвитку біржової торгівлі на сучасному етапі. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2022. Вип. 2 (27). С. 72-84. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22mhbnse.pdf>.
5. Ніколайчук О.А. Сучасні трансформації глобальної біржової торгівлі. *Торгівля і ринок України*. 2022. № 2(52). С. 118-126. URL: <http://elibrary.donnue.edu.ua/2751/1/%D0%92%D0%B8%D0%BF.%20%E2%84%962%20%2852%29%202022.pdf#page=118>.
6. Березовська Л.О., Кириченко А.В. Державне регулювання біржового ринку капіталу в Україні. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Економіка»: науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, червень 2021. №21(49). С. 4-9. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Economy/article/view/3164/2891>.
7. Кустов В.П. Державне регулювання біржової діяльності в Україні. *Стратегічні пріоритети розвитку підприємництва, торгівлі та біржової діяльності*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 14-15 травня 2020 р. / За заг. редакцією проф. Ткаченко А.М. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2020. С. 256-258. URL: https://zp.edu.ua/uploads/dept_s&r/2020/conf/1.1/zbirka_tez.pdf#page=256.
8. Стегней М.І., Михальчинець Г.Т. Загальні аспекти розвитку біржової діяльності в Україні. *Фінансове регулювання зрушень у економіці України*: збірник тез доповідей учасників VII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, Мукачєво, 23 березня 2023 р. Мукачєво: Вид-во МДУ, 2023. С. 175-177. URL: http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/9878/1/General%20_aspects_%20of_%20the%20_development_%20of_%20exchange%20_activity_%20in_%20Ukraine.pdf.
9. Пономарьова О.Б., Філіппова В.Д. Напрями вдосконалення державного регулювання біржової діяльності в умовах сучасного цифрового суспільства. *Економіко-правові та соціально-технічні напрями еволюції цифрового суспільства*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції: у 2 т.

Том 1. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2022. С. 90-92.

10. Коломієць Н.О. Роль біржової діяльності в боротьбі з корупцією у фінансовій сфері. *Актуальні питання забезпечення фінансової безпеки держави в умовах глобалізації*: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 лют. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 68-70. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11922>.

11. Шевченко А.А., Кормільцева В.В. Хеджування біржової діяльності. *Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах*: тези доп. І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 28-29 травня 2020 р. Дніпро, 2020. Т. 2. С. 551-552.

Інформаційні ресурси

1. <https://www.ux.ua> – Українська біржа.
2. <https://www.nau.ua> – Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
3. <https://www.nssmc.gov.ua> – Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України.
4. <https://bank.gov.ua> – Офіційний сайт Національного банку України.
5. <https://www.kmu.gov.ua> – Урядовий портал.
6. <https://rada.gov.ua> – Офіційний веб-портал Верховної Ради України.
7. <http://www.mon.gov.ua> – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.